

ชื่อหลักสูตรการทอผ้าไหมพื้นบ้าน จำนวน ๕๐ ชั่วโมง

หลักการของหลักสูตร

การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนา อาชีพเพื่อการมีงานทำกำหนดหลักการไว้ดังนี้

๑. เป็นหลักสูตรที่ เน้นการบูรณาการให้สอดคล้องกับศักยภาพด้านต่างๆ ๕ ด้าน ได้แก่ ศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ ศักยภาพของพื้นที่ ตามลักษณะภูมิอากาศ ศักยภาพภูมิประเทศและทำเลที่ตั้งของแต่ละประเทศ ศักยภาพของศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของแต่ละพื้นที่และศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในแต่ละพื้นที่

๒. มุ่งพัฒนาคนไทยให้ได้ รับการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพและการมีงานทำอย่างมีคุณภาพ ทั้งถึงและเท่าเทียมกัน สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง และเป็นบุคคลที่มีวินัยเตรียมไปด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

๓. ส่งเสริมให้มีความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย

๔. เน้นการฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปประกอบอาชีพให้เกิดรายได้ที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในอาชีพส่งเสริมให้มีการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เข้าสู่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จุดมุ่งหมาย

๑. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะความรู้ ความเข้าใจ เทคนิคการทอผ้าฝ้าย สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้

๒. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถออกแบบการมัดลาย การย้อมสี ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

๓. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ

๔. เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมการทอผ้าฝ้าย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายคือประชาชนกลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียน

๑. ผู้ที่ไม่มีอาชีพ

๒. ผู้มีอาชีพและต้องการพัฒนาอาชีพ

๓. ควรเป็นผู้มีใจรักในการทอผ้าและมีความอดทน

ระยะเวลา ๕๐ ชั่วโมง

ทฤษฎี ๑๕ ชั่วโมง ปฏิบัติ ๓๕ ชั่วโมง

การทอผ้าไหมมัดหมี่ ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

๑. การคันเครื่องเส้นยืน

นำเส้นไหมยืนที่ทำการลอกกาวยไหม และทำการย้อมสีพื้นเส้นไหมแล้วเข้ากงเพื่อกรอเส้นไหมเข้าอีก แล้วนำเส้นไหมที่กรอด้วยอีกนำเข้าหลักพิมพ์เพื่อคันเส้นยืนเตรียมการทอ

๒. การเตรียมพิมพ์ทอผ้า

นำเส้นยืนที่คันเครื่องเสร็จแล้วมาจัดเรียงเข้าพันหวี โดยให้แต่ละช่องประกอบด้วยเส้นไหมประมาณ ๒ เส้นหรือตามความต้องการ พร้อมซึ่งเส้นด้ายให้ตึง จัดเรียงเส้นด้ายให้เรียบร้อยร้อย และเก็บตะกอก

สำหรับการทอต่อเนื่อง ที่มีการเก็บตะกอกไว้แล้วจะใช้วิธีการสับเครื่องทอ โดยนำเส้นยืนมาผูกกับเส้นด้ายเดิมที่ได้เก็บตะกอกพิมพ์ไว้ก่อนแล้ว ด้วยการผูกแต่ละเส้นด้ายตามลำดับให้ครบทุกเส้น พร้อมทำการจัดเส้นยืน ตะกอก และพิมพ์บนที่ทอผ้าให้เรียบร้อย พร้อมทอตะกอกที่เหลือในช่วงการต่อเส้นด้ายให้เรียบร้อยจนหมดจนเริ่มเส้นด้ายที่ต่อใหม่ทั้งหมด เพื่อให้เส้นยืนที่จะเริ่มทอตั้ง แน่น

เมื่อจัดเรียงเส้นยืนเรียบร้อย ให้นำน้ำแป้งข้าวหรือน้ำแป้งมันสำปะหลังฉีดพรมหรือใช้ผ้าชุบน้ำให้ทั่วเส้นไหม พร้อมปล่อยให้แห้ง และทาด้วยขี้ผึ้งหรือไขสัตว์ เพื่อให้เส้นด้ายมีความแข็งแรง และลื่น ไม่ขาดง่ายหรือเป็นขุยจากการเสียดสีขณะการทอ

๓. การเตรียมเส้นพุ่ง

๓.๑ การคันเส้นพุ่ง

นำเส้นไหมที่ลอกกาวยแล้ว มาคันเส้นพุ่งโดยใช้โองมัดหมี่โบราณที่เป็นไม้มีหลัก ๒ หลัก โดยการคันเส้นพุ่งแต่ละลายจะมีจำนวนลำไม้เท่ากันขึ้นอยู่กับลาย เช่น ลายหมี่ข้อโบราณจะมีลำประมาณ ๔๑ ลำ โดยแต่ละลำจะมี ๔ เส้นด้าย โดยการทำให้คันตรงกลางระหว่างลำไว้ การคันเส้นพุ่งจะทำการคันประมาณ ๒ รอบของแต่ละลำไปกลับ เมื่อทำการคันเสร็จแล้วให้ทำการมัดหัวลำตามไฟที่คันไว้

๓.๒ การมัดหมี่

การมัดหมี่เป็นกระบวนการมัดตามจุดจากลายที่ออกแบบด้วยเชือกฟางหรือเชือกชนิดอื่นๆ แต่ปัจจุบันนิยมใช้เชือกฟางเพราะหาซื้อง่าย และสะดวกกว่า หลังจากนั้นนำเส้นไหมออกจากโองมาย้อมสีตามครั้งของเฉดสีที่ต้องการหรือตามการที่มัดหมี่ไว้ โดยบริเวณที่มัดหมี่ไว้จะไม่ติดสี สำหรับการย้อมผ้าต้องย้อมหลังการนำเส้นไหมที่ย้อมครั้งแรกตากแดดให้แห้งเสียก่อน

การมัดหมี่เริ่มด้วยการมัดเก็บขาว โดยการมัดหมี่แบ่งเป็น ๒ วิธี คือ

๑. การมัดลายทุกลายในหัวหมี่เดียวกัน
๒. การมัดแยกแต่ละลายในหัวหมี่แล้วนำมาต่อในขั้นตอนการทอผ้า

๓.๓ การกรอเส้นไหมเข้าหลอด

โดยการนำหัวมัดหมี่ที่แกะเชือกฟางออกแล้วใส่ในกงเพื่อกรอเส้นไหมเข้าอีก จากนั้นทำการกรอเส้นไหมจากอีกเข้าหลอดด้วยใน ซึ่งจะต้องเรียงลำดับหลอดด้วยตามหลายลายสีที่ออกแบบไว้

๔. การทอผ้ามัดหมี่

การทอผ้าไหมจะเริ่มเมื่อเตรียมฟืม และเส้นพุ่งเสร็จแล้ว โดยใช้หลอดด้ายที่เรียงลำดับเฉดสีหรือลายไว้แล้วใส่ในกระสวยเพื่อทอด้วยการพุ่งกระสวยผ่านร่องสลัของลำไหม้ไปมา ซ้ายขวา จนสุดเส้นยืน